

Der er noget, der brænder hos en kunstner, der har set krigen

8. marts 2019, Kristeligt-Dagblad.dk, Lise Søgaard..., 1171 ord, Id: e71bace2

Tijana Miskovic har som kurator stået for flere udstillinger med eksjugoslaviske billedkunstnere og ser en "ic-isme" i dansk kunst for tiden. Hun kom selv til Viborg som flygtning i 1990'erne.

Tijana Miskovic kommer af en familie, som er alt det, man ikke skal være på Balkan i dag: Hendes mor er fra Kosovo, født af en albansk far og serbisk mor. Hendes far er kroat, og for lige at sætte prikken over i'et valgte familien at slå sig ned i Bosnien.

"Jeg er virkelig et produkt af Eksjugoslavien!", griner hun og bliver så alvorlig.

"Men i virkeligheden er det jo sagen i en nøddeskal. Og jeg tror, det sidder dybt i mig mere end krigen, at jeg har set, at det godt kan lade sig gøre at leve sammen på den måde."

Tijana Miskovic er uddannet billedkunstner fra Det Kongelige Danske Kunstakademi og arbejder i dag som kurator. Hun har gjort interkulturel billedkunst til sit speciale og har stået for flere udstillinger med kunst af eksjugoslavere i Danmark og udlandet. For øjeblikket arbejder hun på et seminar om det, hun med et glimt i øjet kalder for "ic-ismen" i dansk kunst, efter det ic, mange eksjugoslavere bærer i halen på deres efternavn.

Det handler ikke om at sætte nogen i bås eller sige, at der kommer bedre kunst fra én, der hedder "-ic" end "-sen". Men ved siden af så mange andre "ismer" er der måske noget fælles for de mennesker, der flygtede fra Balkan-krigene og siden har foldet sig ud som kunstnere i deres nye hjemlande længere mod nord.

Selv ser hun det lidt som om, de eksjugoslaviske kunstnere har et scenetæppe med sig overalt, hvor de går.

"Når man som menneske har set sine omgivelser gå i opløsning så drastisk, så markerer det én med en vis skepticisme, man ikke kan slippe. Der er noget bag tæppet. Og når du har set det, kan du ikke lade være med at blive ved

med at kradse i overfladen. Kunstnerne bliver ved med at stille kritiske spørgsmål til det, de ser," siger hun.

"En dansk kunstner kan have undersøgelser af materialer og stoflighed. Det er undersøgelser af det, der altid og hele tiden har været, og skandinavisk design er på samme måde meget 'smooth'. Men der er noget, der brænder hos en kunstner, der har set krigen. Det er ikke, fordi det er produktivt at have traumer, men man kan måske sige, at kunsten kommer som en nødvendighed af det."

Tijana Miskovics egen familie flygtede fra byen Modrica i det nordlige Bosnien til Danmark i 1992, til dels på grund af forældrenes blandede ægteskab. Hun tilbragte sine tidlige teenageår på et asylcenter i Viborg, og her mødte hun en viborgensisk dame, der drev en billedskole for børn i byen.

"Det blev mit held, at jeg mødte en fantastisk kvinde, Anne Marie Holm. Hun gav mig lov til at gå på sin billedskole gratis, og det var stort for mig at komme derhen. De andre på billedskolen kom med deres madpakker, direkte fra skolen, og jeg kom med bussen fra asylcenteret og havde glædet mig til det hele ugen."

Siden tog en lynkarriere fart: Som 15-årig fik **Tijana Miskovic** med hjælp fra billedskolen sit eget atelier i Viborg, hvor hun stod og malede billeder. Så gik hun et år på Ærø Kunsthøjskole, og som 19-årig søgte hun ind på flere kunstakademier herhjemme. Hun kom ind alle steder og valgte at rejse til København.

"Det var jeg ret overrasket over, for alle havde jo fortalt mig, hvor svært det ville være at komme i betragtning. Og jeg var jo ganske ung," siger hun.

Værket, hun havde søgt ind med, var en video, hvor hun dansede traditionel folkedans sammen med sin mor og bedstemor.

"Pointen var jo noget med kulturel identitet og overlevering. Mine trin er famlende, min mors er lidt bedre, og min bedstemor er helt sikker i dansen. Og jeg har aldrig haft det svært med at beskæftige mig med min egen kulturelle baggrund. Men blandt kunstnere fra andre lande vil der være to grupper. Dem, der vil mene, at kunsten ta-ler for sig selv og skal ses på sine egne præmisser. Og så dem, der nærmest opfordrer til, at man betragter kunsten ud fra den baggrund, kunstneren har. Jeg hører selv helt klart til den

sidste gruppe, dem, der benytter sig af det. Men det er vigtigt, man vil noget mere end bare sige 'jeg er flygtning' eller 'jeg er kvindelig kunstner', " siger hun.

Det banale kan også opstå på anden vis. De senere år har flygtningestrømmene fra Mellemøsten og Afrika til Europa fyldt meget i kunstverdenen, og "de orange veste", redningsvestene på bådene over Middelhavet er blevet et motiv, der har mistet mening, mener **Tijana Miskovic**.

"Flygtninge er jo et populært tema blandt de helt store i kunstverdenen. Men der er meget af den kunst, der laves med det tema, som bare kommunikerer 'noget med flygtninge' uden at være åbent for fortolkning. Det bliver meget banalt med 'de orange veste', for det fortæller os ikke mere end dét. Til biennalen i Venedig har Olafur Eliasson lige pludselig et værk med, hvor han har inviteret en masse flygtninge til at producere sine lamper for sig. Og det er problematisk, når store kunstnere bruger flygtningene på den måde, som noget, de kan pynte sig med uden selv at være mærket af det," siger hun.

"Erfaringen er for mig at se helt afgørende for, at det ikke bliver kunstigt. Det er dér, kunsten bliver autentisk."

Tijana Miskovic har lagt tiden som udøvende kunstner bag sig og arbejder i dag som kurator på fuld tid.

Hun har blandt andet kurateret udstillingen Ocean Europe, med værker af Ismar Cirkinagic, der også er flygtet til Danmark fra Bosnien under krigen.

Udstillingen blev vist på Esbjerg Kunstmuseum i 2016 og blev sidste år vist i Sara- jevo som hans første udstilling i hjemlandet. Værket består af en hel masse kæmpestore farvekort i røde, grønne og blå nuancer, nogle mere grumsede end andre. De er skabt ved, at kunstneren har taget gennemsnitsfarven af alle europæiske flag, og derved eksempelvis gjort Dannebrog lyserødt.

"Det, jeg selv synes er spændende, er at se, hvordan kunstnerne arbejder med Balkan som en model for Europa. De har en kobling mellem den individuelle erfaring og det samfundskritiske, som tvinger dem ud i nogle ideologiske overvejelser om sameksistens mellem forskellige nationaliteter og religioner."

Hun har selv, måske naturligt, opgivet tanken om nationalstater som en model for noget, siger hun. Men af den grund skal vi ikke viske alting ud. Hun genkalder sig en lærebog fra sin skoletid i Eksjugoslaven. Bogen var på serbokroatisk, men underviste samtidig i alle de forskellige dialekter, der fandtes i det område, der dækker Eksjugoslavien.

"Vi voksede op med, at vi skulle se alle dem, der boede på territoriet som brødre og søstre. Og jeg har tænkt meget over, hvad vil det faktisk sige at se andre som brødre og søstre? Det er ikke nok at tolerere andre, for det betyder jo, at man helst så, at de ikke var der. Tolerance er i virkeligheden det helt forkerte ord. Man må acceptere, at mennesker er forskellige og måske ligefrem dyrke det, som søskende gør."

Alle artikler kan læses på

- Som bare 15-årig fik **Tijana Miskovic** sit eget atelier i Viborg, og da hun var 19 år, kom hun ind på Kunstakademiet i København. I dag arbejder hun som kurator med andres kunst. - Foto: Thomas Sjørup, Ritzau/Scanpix.

Alt materiale i Infomedia er ophavsretligt beskyttet.

Kunden må ikke sælge, videregive, distribuere, gengive eller mangfoldiggøre materiale fra Infomedia uden særlig og skriftlig aftale med Infomedia. Overført (downloadet) materiale skal slettes efter anvendelsen og må ikke indlægges i informations-genfindingsystemer, som for eksempel elektroniske postsystemer, databaser, fælles netværk eller lignende.

Videreformidling

Kunden må foretage videreformidling (ved videreformidling forstås kopiering, distribution via elektronisk post, tilrådighedsstillelse i databaser, på netværk eller lignende) af modtagne overskrift- og indledningsformater inden for kundens egen virksomhed. Al anden videreformidling af materiale fra Infomedia skal aftales skriftligt med Infomedia.